

11. SINIF TARİH DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI • ÖĞRENCİ KÂĞIDI

Senaryo 2 • Kitapçık A • Sezgi Empati Educational Assessments • www.sanalsinav.com

ADI SOYADI

SINIFI / NO

PUAN

Açıklama: Bu sınav 7 sorudan oluşmaktadır. Süre 40 dakikadır. Her sorunun puanı yanında yazılıdır. Cevaplarınızı ilgili alana, işlemlerinizi ve gerekçelerinizi göstererek yazınız.

- TAR.11.1.1 Osmanlı Devleti'nin 1683-1789 yılları arasındaki siyasi ve askerî mücadelelerini sonuçları açısından değerlendirebilme
- TAR.11.1.2 Lale Devri'nde Osmanlı devlet ve toplum hayatında meydana gelen değişimi tarihsel bağlamı içerisinde yorumlayabilme
- TAR.11.1.3 1755 Lizbon ve 1766 İstanbul depremlerini ortaya çıkardığı etkiler bakımından karşılaştırabilme

1.

10 puan

Meriç'in ders notu:

- 1739 Belgrad Antlaşması ile Belgrad yeniden Osmanlı Devleti'ne geçti.
- Antlaşmada Fransa arabuluculuk yaptı.
- 1740'ta Fransa'ya tanınan kapitülasyonlar sürekli hâle getirildi. Önceden kapitülasyonların her yeni padişah döneminde yenilenmesi gerekiyordu.

a) Belgrad Antlaşması'nın Osmanlı Devleti için kısa vadeli olumlu bir sonucunu yazınız.

(4 p)

b) Kapitülasyonların sürekli hâle getirilmesinin Osmanlı ekonomisi üzerindeki uzun vadeli etkisini değerlendiriniz.

(6 p)

2.

15 puan

Aşağıda kurgusal bir donanma kâtibinin 1770 yılına ait notu verilmiştir:

“Rus donanması Baltık Denizi'nden yola çıkıp Avrupa'nın çevresini dolaşarak Akdeniz'e girdi. Çeşme limanına sığınan donanmamız bir gece baskınıyla yakıldı. Artık Akdeniz'de de Rus gemileriyle karşı karşıyayız.”

a) Çeşme baskınının Osmanlı Devleti açısından askerî sonucunu açıklayınız.

(4 p)

b) Bu yenilginin Osmanlı Devleti'ni yönelttiği bir askerî düzenlemeyi yazarak yenilgiyle ilişkisini açıklayınız.

(7 p)

c) Rus donanmasının Baltık'tan Akdeniz'e ulaşabilmesinin Osmanlı Devleti'nin güvenliği bakımından ne anlama geldiğini değerlendiriniz.

(4 p)

3.

10 puan

Aşağıda Lale Devri'nde yaşamış kurgusal bir kitapçının günlüğünden bölümler verilmiştir.

Kurgusal bir İstanbul kitapçısının günlüğünden (1729)

“Bugün İbrahim Müteferrika'nın basımevinde basılan ilk kitabı gördüm. El yazmasıyla aylar süren iş burada çok daha çabuk bitiyor.

Komşunun küçük oğluna çiçek aşısı yapıldı; artık bu hastalıktan korunacakmış.

Akşam mahallede çıkan yangına tulumbacılar hemen yetişti, yangın yayılmadan söndürüldü.”

Günlük kurgusaldır; sözü edilen yenilikler gerçektir.

a) Günlükte sözü edilen yeniliklerden ikisini yazarak her birinin toplum hayatına bir katkısını belirtiniz.

(6 p)

b) Bu tür yeniliklerin Lale Devri'nde yapılabilmesini dönemin siyasi ortamıyla ilişkilendiriniz.

(4 p)

4.

15 puan

1727'de İbrahim Müteferrika ve Said Efendi'ye matbaa kurma izni verildi. İzinde dinî kitapların basılmaması şartı vardı. Basımevinde sözlük, tarih ve coğrafya gibi alanlarda kitaplar basıldı.

a) Dinî kitapların basılmasına izin verilmemesini dönemin toplumsal koşullarıyla yorumlayınız. (8 p)

b) Hilal, "Matbaanın kurulması, Lale Devri'nin yalnızca bir eğlence dönemi olmadığını gösterir." (7 p) diyor. Bu görüşü matbaa dışında bir başka yenilikle destekleyerek yorumlayınız.

5.

20 puan

Lale Devri hakkında iki tarihçinin (kurgusal) görüşleri şöyledir:

Tarihçi A: "Lale Devri, devlet adamlarının zevk ve eğlenceye daldığı bir israf dönemidir."

Tarihçi B: "Lale Devri, Osmanlı Devleti'nin Batı'yı tanımaya ve ondan yararlanmaya yöneldiği ilk dönemdir."

a) Tarihçi A'nın görüşünü destekleyen bir kanıt yazınız. (5 p)

b) Tarihçi B'nin görüşünü destekleyen iki kanıt yazınız. (4 p)

c) Lale Devri'ni tarihsel bağlamı içinde değerlendirerek iki görüşü birlikte yorumlayınız. (11 p)

6.

15 puan

Kaynak 1 (Lizbon): Deprem, dünyanın “mümkün olan en iyi biçimde” düzenlendiği yönündeki iyimser görüşü Avrupa’da tartışmaya açtı. Voltaire bu iyimserliği bir şiirinde ve “Candide” adlı eserinde eleştirdi. Rousseau ise yıkımın büyüklüğünde insanların sık ve çok katlı binalarda toplanmasının da payı olduğunu savundu.

Kaynak 2 (İstanbul, kurgusal bir kâtibin notu): “Depremden sonra padişah, yıkılan yapıların onarımı için hazineden ve vakıflardan para ayrılmasını emretti. Mimarlar hasarlı yapıları tek tek inceledi.”

a) Kaynak 1’e göre Lizbon depreminin Avrupa düşünce hayatına etkisini açıklayınız. (8 p)

b) İki kaynaktan yararlanarak depremlerin etkilerini düşünce ve uygulama alanları bakımından karşılaştırınız. (7 p)

7.

15 puan

Hilal, iki depremi karşılaştırmak için aşağıdaki tabloyu hazırlamıştır.

Ölçüt	1755 Lizbon	1766 İstanbul
Yıkım	Deprem, ardından gelen tsunami ve yangınla şehir merkezi büyük ölçüde yok oldu	Cami, saray, sur ve çarşılar büyük hasar gördü; Fatih Camii büyük ölçüde yıkıldı
Yeniden yapım	Pombal Markisi önderliğinde planlı yeni şehir merkezi; depreme dayanıklı yapı tekniği	III. Mustafa döneminde hazine ve vakıf kaynaklarıyla onarım; Fatih Camii yeniden yapıldı
Yankı	Avrupa’da filozoflar arasında tartışma; deprem hakkında sistemli bilgi toplama	Onarım ve imar faaliyetleri; onarımların kayıtlara geçirilmesi

a) Tablodan yararlanarak iki depremi devletin deprem sonrasındaki rolü bakımından karşılaştırınız. (6 p)

b) Lizbon depreminin etkilerinin İstanbul depremine göre daha geniş bir alana yayılmasının nedenlerine ilişkin iki açıklama öneriniz. (9 p)
